

Nr 26.

Ankom till riksdagens kansli den 6 april 1945 kl. 1 em.

Utlåtande i anledning av dels väckt motion angående förstärkning av förhandlingsrätten för stats- och kommunalanställda tjänstemän, dels ock väckt motion om viss ändring i lagen om förhandlingsrätt för kommunala tjänstemän.

Andra lagutskottet har till behandling förehaft två inom andra kammaren väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr 149 av herr *Fagerholm* och nr 422 av herr *Persson* i Stockholm.

I motionen II: 149 hemställes, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära utredning med förslag rörande förstärkning av förhandlingsrätten för de stats- och kommunalanställda tjänstemännen.

Motionen II: 422 utmynnar i en hemställan, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utarbetandet av proposition att föreläggas innevarande års riksdag med förslag till sådan ändring eller sådant förtydligande av 1940 års lag om förhandlingsrätt för kommunala tjänstemän, att lagen icke lägger hinder i vägen för kommunal myndighet att vid förhandlingarna med personalorganisationerna låta sina förhandlingsdelegerade träffa preliminära överenskommelser.

Beträffande de skäl som anförts till stöd för dessa yrkanden får utskottet hänvisa till motionerna.

Från tillämpningen av *lagen den 11 september 1936 om förenings- och förhandlingsrätt* äro undantagna sådana arbetstagare i statens eller kommunernas tjänst, som äro underkastade ämbetsmannansvar. Dessa arbetstagarers förhandlingsrätt regleras i *kungörelsen den 4 juni 1937 angående förhandlingsrätt för statens tjänstemän* samt i *lagen den 17 maj 1940 om förhandlingsrätt för kommunala tjänstemän*. Med tjänstemän förstås sålunda i dessa författningar arbetstagare som äro underkastade dylikt ansvar.

Enligt *kungörelsen angående förhandlingsrätt för statens tjänstemän* äga dessa rätt att förhandla med vederbörande myndighet beträffande sina allmänna anställnings-, arbets- eller avlöningsvillkor ävensom beträffande tillämpningen av sådana villkor, dock utan att inskränkning därigenom göres i myndigheten tillkommande beslutanderätt (1 § jämförd med 4 §). Förhandling äger rum mellan myndighet samt förening av tjänstemän eller förening

av flera sådana föreningar. Förhandlingsrätt tillkommer dock blott förening, vilken Konungen tillerkänt sådan rätt i förhållande till myndigheten. Myndighet må uppdraga åt underlydande organ att å myndighetens vägnar förhandla beträffande visst ärende eller vissa slag av ärenden. Meddelande om sådant uppdrag skall av myndigheten översändas till vederbörande föreningar, vilka tillerkänts förhandlingsrätt i förhållande till myndigheten. Förening äger utöva förhandlingsrätt jämväl genom avdelning av föreningen eller genom ansluten förening, som icke själv erhållit förhandlingsrätt, dock endast då fråga är om förhandling med myndighets underlydande organ (2 §). Innan myndighet avgiver förslag till eller fastställer nya eller ändrade anställnings-, arbets- eller avlöningsvillkor, skall myndigheten, såvida frågan är av principiell eller eljest allmän betydelse och uteslutande berör dess tjänstemän, på lämpligt sätt bereda de i förhållande till myndigheten förhandlingsberättigade föreningar, som frågan må anses röra, tillfälle att taga kännedom om föreliggande utkast till sådana villkor. Påkallar förening i anledning härav förhandling, skall meddelande härom lämnas inom skälig tid och senast inom en vecka efter delfåendet (5 §). Förhandling äger rum i skriftlig eller muntlig form. Påkallas från endera sidan muntlig förhandling, skall sådan äga rum, även om skriftlig förhandling pågår eller föregått (6 §). Vid skriftlig förhandling skall från endera sidan avlåten skrivelse utan oskäligt dröjsmål skriftligen besvaras. I svarsskrivelsen böra, såframt icke muntlig förhandling däri påkallas, skälen för intagen ståndpunkt angivas. Myndighet må förklara skriftlig förhandling avslutad, då myndigheten så prövar skäligt (7 §). Tid och plats för muntlig förhandling bestämmas av myndigheten. Därvid skall iakttagas, att frågans behandling icke oskäligt fördröjes. Myndigheten utser ordförande att leda förhandlingen samt förordnar sekreterare att föra protokoll. Ordföranden må förklara muntlig förhandling avslutad, då han så prövar skäligt. I protokollet skola framlagda förslag och avgivna förklaringar återgivnas, varvid skälen för de å ömse sidor intagna ståndpunkterna skola i korthet angivas. Protokollet skall justeras av ordföranden samt en representant för myndigheten och en representant för varje i förhandlingen deltagande förening (8 §). Fråga, varom förhandling förts, må i regel av myndighet icke upptagas till slutlig behandling, innan en vecka förflutit från det skriftlig förhandling förklarats avslutad eller innan protokoll över muntlig förhandling kommit myndigheten tillhanda (9 §). Då ärende, som varit föremål för förhandling enligt kungörelsen, överlämnas till annan myndighet eller till Konungen, skall i ärendet fördrö skriftväxling jämte protokoll från muntlig förhandling biläggas (10 §). På därom av myndighet eller förening gjord framställning må, därest Konungen så prövar skäligt, förhandling äga rum mellan ombud, som av Konungen utses, och förening (11 §). Genom kungörelsen göres icke ändring i vad eljest kan gälla beträffande rätt för statens tjänstemän att tillvarataga sina intressen i fråga om anställnings-, arbets- eller avlöningsvill-

kor (12 §). För militär personal och likställda gälla de inskränkningar i fråga om förhandlingsrätten, som särskilt stadgas (14 §).

Lagen om förhandlingsrätt för kommunala tjänstemän är uppbyggd efter mönster av 1937 års kungörelse. Förhandlingsrätt föreligger med kommun beträffande samma frågor som statstjänstemännens förhandlingsrätt avser. Likaledes stadgas, att förhandlingsrätten icke medför inskränkning i den beslutanderätt som enligt lag eller författning tillkommer kommunen eller kommunalmyndighet. I lagen avses med kommun landskommun, köping och stad samt församling ävensom municipalsamhälle, landsting och annan, borgerlig eller kyrklig, kommunal förvaltningsenhet, samt med kommunalmyndighet kommuns beslutande, förvaltande och verkställande organ (1 § jämförd med 6 §). Förhandling äger rum mellan kommun samt förening, i vilken kommunala tjänstemän äro medlemmar, eller förening av flera sådana föreningar. Förhandlingsrätt tillkommer dock endast förening, vilken avser att tillvarataga kommunala tjänstemäns intressen såsom arbetstagare och vilken socialstyrelsen tillerkänt sådan rätt. Å kommuns vägnar föres förhandling rörande viss fråga av den kommunalmyndighet, som har att handlägga frågan, eller av ombud, som myndigheten i särskilt fall utsett. Förening äger utöva förhandlingsrätt jämväl genom avdelning av föreningen eller genom ansluten förening, som icke själv erhållit förhandlingsrätt (2 §). Förening, som önskar gentemot kommun utöva föreningen tillerkänd förhandlingsrätt, skall göra anmälan därom hos kommunen (5 §). Innan kommunalmyndighet avgiver förslag till eller fastställer nya eller ändrade anställnings-, arbets- eller avlöningsvillkor av principiell eller eljest allmän betydelse, skall tillfälle att taga kännedom om föreliggande utkast till sådana villkor hava på lämpligt sätt beretts de föreningar, som hos kommunen gjort sådan anmälan och vilka frågan må anses röra. Myndigheten må icke, med mindre förhandling om frågan förts eller vederbörande förening ånyo beretts tillfälle att yttra sig, vid avgivandet av förslaget eller fastställandet av villkoren göra väsentliga avvikelser från utkastet. Påkallar förening, vilken sålunda beretts tillfälle att taga kännedom om föreliggande utkast, i anledning härav förhandling, skall meddelande härom lämnas utan dröjsmål och senast inom fjorton dagar efter det föreningen erhöi underrättelse i frågan från kommunalmyndigheten (7 §). Beträffande förhandlingsförfarandet gälla bestämmelser som i allt väsentligt överensstämma med 6—8 §§ i 1937 års kungörelse (8—10 §§). Likaledes stadgas, att fråga, varom förhandling förts, av kommunalmyndighet i regel icke må upptagas till slutlig behandling, innan en vecka förflutit från det skriftlig förhandling förklarats avslutad eller innan protokoll över muntlig förhandling kommit myndigheten tillhanda (11 §). Då ärende, som varit föremål för förhandling enligt lagen, överlämnas till annan kommunalmyndighet, eller då beslut i sådant ärende underställes statlig myndighets prövning, skall i ärendet förd skriftväxling jämte

protokoll från muntlig förhandling biläggas (12 §). Har statlig myndighet att annorledes än efter underställning fastställa för kommunala tjänstemän gällande anställnings-, arbets- eller avlöningsvillkor, må förening, som tillerkänts förhandlingsrätt enligt lagen, gentemot vederbörande statliga myndighet utöva nämnda rätt. I sådant fall skall vad i lagen sägs om kommun eller kommunalmyndighet i tillämpliga delar avse vederbörande statliga myndighet. På framställning av statlig myndighet eller enligt lagen förhandlingsberättigad förening må, därest Konungen så prövar skäligt, förhandling äga rum mellan ombud, som av Konungen utses, och sådan förening (14 §). Konungen äger beträffande lärare vid folk- och småskolor samt fortsättnings-skolor föreskriva de begränsningar i förhandlingsrätten, som av särskilda skäl må vara erforderliga (16 §).

Till grund för 1937 års kungörelse låg ett av särskilda sakkunniga den 9 oktober 1936 avgivet betänkande med förslag rörande förhandlingsordning för statstjänstemän (SOU 1936: 41). Genom proposition nr 128 framlades kungörelseförslaget för 1937 års riksdag för yttrande. Föredragande departementschefen, statsrådet Forslund, anförde i propositionen bland annat följande angående den föreslagna förhandlingsrättens innebörd:

Självfallet är, att en förhandlingsordning för statens tjänstemän måste i väsentlig grad skilja sig från den ordning, som befunnits lämplig att lagfästa, då det gäller statens och kommunernas arbetare samt de i enskild tjänst anställda arbetstagarna. Beträffande statens tjänstemän har man att taga hänsyn till att deras anställningsförhållanden äro av helt annan karaktär än som gäller för de arbetstagare, som falla under lagen om förenings- och förhandlingsrätt. Detta har även framhållits av de sakkunniga. Det av dem utarbetade förslaget utgår också från att något intrång i statsmakternas eller myndigheternas beslutanderätt i fråga om utformandet av de allmänna tjänstevillkoren eller om tillämpandet av sådana villkor icke skall ske genom förhandlingsordningens införande. Mot denna utgångspunkt för lagstiftningen på området har jag icke något att erinra.

Även om det står klart, att den förhandlingsordning, som nu föreslås till införande, icke kommer att medföra någon inskränkning i myndigheternas beslutanderätt, hör det dock fastslås, att avsikten med lagstiftningen är att skapa ett visst inflytande för tjänstemännen vid tillkomsten av bestämmelser rörande deras anställnings- och tjänsteförhållanden liksom även i fråga om tillämpningen av sådana bestämmelser. Detta har även understrukits av de sakkunniga. Vad jag nu anför innebär emellertid icke, att myndigheter och tjänstemän vid förhandlingar skulle komma att stå mot varandra såsom likaberättigade parter. Jag anser mig dock kunna utgå från att myndigheterna skola inse, att det ligger i deras eget intresse att aktivt medverka vid förhandlingar med tjänstemännen, varigenom ökad möjlighet kan vinnas att vid besluts fattande taga hänsyn till av tjänstemännen framställda motive-rade önskemål.

Andra lagutskottet, som behandlade propositionen i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 44, gjorde ingen erinran mot detta departementschefens uttalande.

Den 20 december 1938 framlades av särskilda sakkunniga betänkande med förslag till lag om förhandlingsrätt för kommunala tjänstemän (SOU 1938:56). Beträffande den föreslagna förhandlingsrättens natur anförde de sakkunniga, att denna icke kunde få samma utsträckning som den för kommunalarbetarna gällande. Den kommunala självbestämmanderätten liksom även tjänstemännens ställning förhindrade nämligen, att på förhandlingsvägen bindande avtal mellan tjänstemän och kommun kunde komma till stånd. Icke ens en rätt att påfordra allenast preliminär överenskommelse syntes kunna tillerkännas tjänstemännen, enär en dylik rätt torde innefatta ett alltför djupt ingrepp i den kommunala myndighetens rätt att ensam besluta. Förhandlingsrätt för kommunala tjänstemän borde därför, liksom motsvarande rätt för statstjänstemän, i första hand endast innebära rätt för tjänstemannaorganisation att påkalla förhandling om medlemmarnas allmänna anställnings-, arbets- och avlöningsvillkor, mot vilken rätt skulle svara en skyldighet för myndighet att utan diskretionär prövning i det enskilda fallet, ingå i skriftlig eller muntlig förhandling med organisationen. Därjämte borde de kommunala tjänstemännens förhandlingsrätt i likhet med statstjänstemännens innefatta en rätt att erhålla tillfälle att yttra sig och påkalla förhandling, innan kommunalmyndighet avgåve förslag till eller fastställde nya eller ändrade anställningsvillkor av principiell eller eljest allmän betydelse.

I den proposition, nr 4, varigenom de sakkunnigas förslag efter överarbetning framlades för 1940 års riksdag, yttrade föredragande departementschefen, statsrådet Möller, bland annat följande:

Liksom beträffande statens tjänstemän har man i fråga om de kommunala tjänstemännen att taga hänsyn till, att deras anställningsförhållanden äro av annan karaktär än de arbetstagares, vilka falla under 1936 års lag om förenings- och förhandlingsrätt. Detta torde ytterst sammanhånga med det förhållandet, att en kommun i sin egenskap av arbetsgivare intager en annan ställning än en privat arbetsgivare. En sådan äger i princip full frihet att själv bestämma, huruvida och på vad sätt han vill bedriva en viss verksamhet. För en kommun däremot föreligger förpliktelse att ombesörja vissa för det allmänna nödiga eller nyttiga arbetsuppgifter, och kommunen är därvid mer eller mindre bunden av offentligrättsliga bestämmelser om det sätt, på vilket dessa uppgifter skola fullgöras. Vad nu sagts har visserligen icke ansetts hindra kommunerna från att anställa en betydande del av sin personal på ungefär motsvarande villkor som de, vilka gälla för huvudparten av arbetstagarna i enskild tjänst. Det oeftergivliga kravet på kontinuitet i det kommunala arbetet synes emellertid fordra, att innehavarna av de ansvarsfullare tjänsterna inom den kommunala förvaltningen anställas i mindre lösliga former än de å arbetsmarknaden eljest vanliga, men att samtidigt möj-

lighet lämnas öppen för kommunen att vidtaga de jämkningar i anställningsvillkoren, som kunna bliva erforderliga för fullgörandet av kommunens offentlighetsrättsliga förpliktelser. På grund av det nu anförda måste en förhandlingsordning för dessa kommunala tjänstemän i väsentlig grad skilja sig, från den ordning, som befunnits lämplig att lagfästa, då det gäller statens och kommunernas arbetare samt de i enskild tjänst anställda arbetstagarna. Det av de sakkunniga utarbetade lagförslaget utgår också från, att genom förhandlingsordningens införande något intrång icke skall ske i kommun eller kommunalmyndighet enligt lag eller författning tillkommande beslutanderätt. Mot denna utgångspunkt för lagstiftningen på området har jag icke något att erinra.

Även om sålunda vid förhandlingar kommuner och tjänstemän icke komma att stå mot varandra såsom likaberättigade parter, anser jag mig dock kunna utgå från att de kommunala myndigheterna skola inse, att det ligger i deras eget intresse att aktivt medverka vid förhandlingar med tjänstemännen och att vid besluts fattande taga hänsyn till av dessa framställda motiverade önskemål. Huruvida en kommunalmyndighet redan vid förhandlingstillfället bör lämna preliminära eller definitiva besked om sin ställning synes böra bliva beroende på omständigheterna i det särskilda fallet. Något principiellt hinder häremot torde emellertid icke föreligga.

I sitt över propositionen avgivna, av riksdagen godkända utlåtande, nr 25, gjorde andra lagutskottet ingen erinran mot detta uttalande angående förhandlingsrättens innebörd.

Såsom framhålles i motionen II: 149 har Tjänstemännens centralorganisation i september 1943 gjort framställning till Kungl. Maj:t om revision av lagen om förhandlingsrätt för kommunala tjänstemän i bland andra samma hänseenden som avses i nämnda motion. Över framställningen ha efter remiss yttranden avgivits av svenska stadsförbundet, svenska landskommunernas förbund och svenska landstingsförbundet. Landskommunernas förbund har tillstyrkt den begärda utredningen, under det att de två övriga förbunden avstyrkt densamma. Sedan dessa yttranden avgivits har socialstyrelsen anmodats att avgiva utlåtande i ärendet. Styrelsen har i skrivelse den 7 februari 1945 avgivit dylikt utlåtande och därvid hemställt att Kungl. Maj:t ville *dels* vidtaga åtgärder för genomförande av sådan lagändring att förening som äger förhandlingsrätt enligt 1940 års lag tillerkännes rätt att anföra besvär över beslut, som fattats av kommunalmyndighet utan iakttagande av de i nämnda lag angivna bestämmelserna, *dels* ock låta verkställa utredning angående beredande av vidgad förhandlingsrätt åt sådana arbetstagare i statens och kommunernas tjänst, som äro underkastade ämbetsmannansvar. Den 13 mars 1945 har Tjänstemännens centralorganisation till Kungl. Maj:t avgivit yttrande i anledning av socialstyrelsens skrivelse. Ärendet är därefter beroende på Kungl. Maj:ts prövning. En redogörelse för innehållet i socialstyrelsens skrivelse i vissa delar ävensom tvenne yttranden, som styrelsen avgivit över framställningar till Kungl. Maj:t rörande ändring i vissa speciella

hänseenden i 1937 års kungörelse och 1940 års lag, lämnas i *Sociala meddelanden* för år 1945, nr 2, s. 119—122.

I motionen II:422 lämnas vissa uppgifter rörande ett genom beslut av Stockholms stadsfullmäktige den 18 december 1944 avgjort ärende, föranlett av en framställning från Stockholms stads tjänstemäns samorganisation och Stockholms stads kommunalarbetares samorganisation. I denna framställning yrkades bland annat, att stadsfullmäktige måtte besluta sådan ändring av instruktionen för stadens förhandlingsdelegerade, att dessa vid förhandlingar med personalorganisationerna tillerkändes befogenhet att träffa preliminära avtal. Stadens tjänstenämnd anförde i över framställningen avgivet yttrande bland annat följande:

Såsom av ovan lämnad redogörelse framgår, innebär det av organisationerna framställda yrkandet om »ändring av instruktionen för stadens förhandlingsdelegerade», att staden, vid sidan om vad lagen föreskriver, skulle för sina tjänstemän medgiva en på annat sätt än lagen anger konstruerad förhandlingsrätt, innefattande skyldighet för förhandlingsdelegerade att i förekommande frågor träffa preliminära avtal. Med hänsyn till den utformning, lagen erhållit, samt uttalanden som under förarbetena till lagen gjorts av de sakkunniga och föredragande departementschefen angående lagens syfte och innebörd i berört hänseende anser tjänstenämnden för sin del utslutet, att ett dylikt medgivande generellt eller i princip från stadens sida skulle kunna lämnas. Detta hindrar naturligtvis icke, att, såsom i praktiken också förekommer, i särskilda fall överenskommelse kan träffas mellan förhandlingsdelegerade och personalorganisationerna. Huruvida en dylik överenskommelse i sista hand går att infria blir dock beroende på ställningstagandet inom tjänstenämnden eller eventuellt högre instans. Skulle däremot en direkt skyldighet stadgas för förhandlingsdelegerade att i alla fall såsom resultat av förhandlingarna få till stånd en preliminär överenskommelse — en anordning som tjänstenämnden alltså för sin del bestämt avstyrker — komme uppenbarligen att på delegerade och dess organ ställas helt andra krav än för närvarande. Delegerades nuvarande uppgift är i anslutning till gällande lag begränsad till att bereda personalorganisationerna tillfälle att framföra sina synpunkter och önskemål samt att genom förhandlingsprotokollet bringa dessa till den överordnade instansens kännedom.

Borgarrådsberedningen anförde:

Såsom tjänstenämnden framhållit, saknas lagliga förutsättningar för att tillmötesgå tjänstemännens önskemål om sådan ändrad förhandlingsordning, att stadens förhandlingsdelegerade tillerkännas generell befogenhet att träffa preliminära avtal med personalorganisationerna. En dylik ändrad ordning står även i principiell motsättning mot gällande kommunallags bestämmelse, att beslutanderätten i hithörande frågor uteslutande ankommer å stadsfullmäktige eller vederbörande nämnd. Organisationernas framställning kan vid sådant förhållande ej av borgarrådsberedningen tillstyrkas.

Stadskollegiet biträdde i sitt utlåtande nr 389/1944 borgarrådsberedningens förslag och hemställde förty, att organisationernas framställning måtte anses besvarad genom vad i utlåtandet anförts. Denna hemställan bifölls av stadsfullmäktige.

Utskottet. 1936 års lag om förenings- och förhandlingsrätt äger icke tillämpning å sådana arbetstagare hos stat och kommun, som äro underkastade ämbetsmannansvar. Dessa arbetstagares förhandlingsrätt regleras genom 1937 års kungörelse angående förhandlingsrätt för statens tjänstemän och 1940 års lag om förhandlingsrätt för kommunala tjänstemän.

Mellan den förhandlingsrätt, varom stadgas i 1936 års lag, å ena, samt förhandlingsrätten enligt 1937 års kungörelse och 1940 års lag, å andra sidan, finnes en djupgående skillnad av principiell natur. I förstnämnda lag betraktas arbetstagarnas organisation såsom en med arbetsgivaren jämställd part och förhandlingsrätten avser, att arbetstagarna skola erhålla medbestämmanderätt i fråga om anställningsvillkoren. 1937 års kungörelse och 1940 års lag avse däremot endast att bereda de i författningarna omförmälda arbetstagarna tillfälle att, innan vederbörande myndighet fattar beslut rörande deras anställningsförhållanden, framföra sina synpunkter och önskemål i frågan. Med denna skillnad sammanhänger även, att ett kollektivavtal som upprättats mellan en myndighet och en förening av tjänstemän med ämbetsmannansvar i rättspraxis ansetts ogiltigt.

Såsom framhålles i motionen II: 149 har Tjänstemännens centralorganisation i september 1943 hos Kungl. Maj:t hemställt om revision av lagen om förhandlingsrätt för kommunala tjänstemän. Organisationen har i sin framställning angivit åtskilliga punkter, i vilka lagen enligt organisationens mening är mindre tillfredsställande. Enligt motionären äro de av organisationen anförda synpunkterna i allt väsentligt beaktansvärda. Den av organisationen begärda utredningen syntes därför böra komma till stånd. Med hänsyn till den likartade utformningen av 1937 års kungörelse och 1940 års lag borde utredningen avse jämväl kungörelsen. Motionären hemställer därför, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära utredning med förslag rörande förstärkning av förhandlingsrätten för de stats- och kommunalanställda tjänstemännen.

Vissa av de ändringsförslag, som centralorganisationen framställt och till vilka motionären enligt vad nu anförts ansluter sig, äro av den art, att ett bifall till dem skulle medföra avsteg i större eller mindre utsträckning från grunderna för 1940 års lag. Så är förhållandet bland annat med den kritiserade avgränsningen av lagens tillämpningsområde till tjänstemän med ämbetsmannansvar. Vad angår förslaget, att vederbörande tjänstemannaorganisation skall få medverka vid de olika stadierna i en frågas handläggning, är att märka, att avsaknaden av dylik rätt givetvis sammanhänger med ovan angivna principiella uppfattning av förhandlingsrättens karaktär. Denna uppfattning torde även åtminstone delvis ha legat till grund för att 1940 års lag såsom centralorganisationen och motionären framhållit icke lämnar någon möjlighet att föra en strandad förhandling vidare till högre kommunalt organ eller statlig myndighet samt att de ifrågavarande tjänstemännen icke ha möjlighet att anlita förlikningsman respektive opartisk ordförande

och skiljenämnd. Övriga av centralorganisationen framställda, av motionären biträdda ändringsförslag torde kunna genomföras utan att grunderna för den nuvarande lagstiftningen rubbas.

Över centralorganisationens framställning ha efter remiss yttranden afgivits av svenska landskommunernas förbund, svenska stadsförbundet och svenska landstingsförbundet. Ärendet har därefter remitterats till socialstyrelsen, som den 8 februari 1945 till Kungl. Maj:t inkommit med skrivelse innefattande utredning i ärendet. Styrelsen har i skrivelsen hemställt, att Kungl. Maj:t ville föranstalta om lagändringar i tvenne angivna hänseenden samt låta verkställa utredning angående beredande av vidgad förhandlingsrätt åt sådana arbetstagare i statens och kommunernas tjänst, som äro underkastade ämbetsmannansvar. Efter en utförlig redogörelse för olika förvaltningsrättsliga teorier rörande de statliga och kommunala tjänstemännens rättsliga ställning samt för lagstiftningen rörande deras förhandlingsrätt har styrelsen framhållit, att det synes kunna ifrågasättas, huruvida den gällande begränsningen i förhandlingsrätten för de tjänstemän som äro underkastade ämbetsmannansvar är grundad på verkligt bärande motiv eller om den måhända endast kvarstår såsom ett relik av en äldre tids åskådning på förevarande område. I den praktiska tillämpningen hade denna begränsning medfört avsevärda olägenheter. Vid den utredning varom styrelsen hemställt borde övervägas, huruvida skäl föreläge att vägra nämnda tjänstemän den förhandlingsrätt som enligt 1936 års lag tillerkänts alla övriga grupper av arbetstagare. Alltefter resultatet av en sådan utredning borde undersökas, huruvida anledning finnes att — eventuellt i förändrad form — bibehålla 1937 och 1940 års författningar på området eller huruvida dessa författningar borde upphävas och 1936 års lag göras tillämplig även å de nu undantagna grupperna av tjänstemän.

Enligt utskottets mening är spørsmålet om förstärkning av förhandlingsrätten för de nu berörda arbetstagarna förtjänt av stor uppmärksamhet. Otivelaktigt ha i motionen anlagts beaktansvärda synpunkter på denna fråga. Det lär icke kunna bestridas, att olägenheter äro förbundna med den nuvarande förhandlingsordningen för ifrågavarande tjänstemän. Självfallet framstår det såsom synnerligen önskvärt för dessa tjänstemän, att deras förhandlingsrätt icke innebär endast en rätt att framföra önskemål till vederbörande myndighet. Det kan ifrågasättas, huruvida icke deras förhandlingsrätt bör bringas i överensstämmelse med eller anpassas i riktning mot den förhandlingsrätt, varom stadgas i 1936 års lag. Såsom framgår av vad ovan anförts ha emellertid samma frågor som berörts i motionen genom Tjänstemännens centralorganisations framställning blivit föremål för Kungl. Maj:ts uppmärksamhet. Kungl. Maj:t har såsom jämväl framhållits ovan i anledning av denna framställning låtit verkställa viss utredning i ämnet. Då utskottet förutsätter, att i enlighet med socialstyrelsens förut återgivna hemställan fortsatt utredning i frågan kommer att verkställas, finner utskottet

någon framställning från riksdagen till Kungl. Maj:t i anledning av motionen icke vara erforderlig.

I motionen II:422 har framdragits en fråga angående förstärkning i ett speciellt hänseende av förhandlingsrätten enligt 1940 års lag. Till utgångspunkt för yrkandet i motionen har tagits ett av Stockholms stadsfullmäktige den 18 december 1944 fattat beslut, varigenom stadsfullmäktige avslagit en av vissa organisationer av arbetstagare i stadens tjänst gjord framställning om sådan ändring av instruktionen för stadens förhandlingsdelegerade, att dessa vid förhandlingar med personalorganisationerna få befogenhet att träffa preliminära avtal. Beslutet motiverades med att lagliga förutsättningar saknades att tillmötesgå organisationernas önskemål. Motionären har nu yrkat riksdagsskrivelse med begäran om utarbetande av förslag till sådan ändring eller sådant förtydligande av 1940 års lag, att lagen icke lägger hinder i vägen för kommunal myndighet att vid förhandlingar med personalorganisationerna låta sina förhandlingsdelegerade träffa preliminära överenskommelser. Såsom ovan anförts är emellertid frågan om förstärkning av förhandlingsrätten för de tjänstemän, som äro underkastade ämbetsmannansvar, i hela dess vidd föremål för Kungl. Maj:ts uppmärksamhet. Anledning torde saknas att utbryta det i motionen II:422 berörda spörsmålet till särskild behandling. Utskottet finner det därför icke vara påkallat att göra någon framställning till Kungl. Maj:t i motionens syfte.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A. att motionen II:149 icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd; samt

B. att motionen II:422 icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 6 april 1945.

På andra lagutskottets vägnar:

DAVID NORMAN.

Vid ärendets behandling ha närvarit

från första kammaren: herrar *Norman*, *Holmbäck*, *Wistrand*, *Forslund*, *Olof Carlsson*, *Björkman*, *Hage* och *Hallagård*;

från andra kammaren: herrar *Pettersson* i Hällbacken, *Ryberg*^{*}, *Hagård*^{1*}, fru *Johansson*, herrar *Witzell*^{*}, *Andersson* i Eskilstuna, *Andersson* i Gisselås², *Andersson* i Alfredshem och *Osterman*.

^{*}) Ej närvarande vid utlåtandets justering.

¹ Närvarande endast vid behandlingen av motionen II:149.

² Närvarande endast vid behandlingen av motionen II:422.